UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis. ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue] docto eos digne legenti. predicanti. aut ...

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica quarta post trinitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Visual Library

quã iam habet in aĩabꝫ. Bonis etiã q̃ cũ
deo ſunt eſt vtilis. qꝛ eoꝝ nũeꝝ ſua penitẽ/
tia auget. Et illis q̃ ſunt in patria vel q̃ fu/
turi ſunt pdeſt. qꝛ locũ in illo cetu bonorũ
implet. q̃ nullo modo in fine vacuꝰ ẽt eſſe.
Malis etiã vtilis eſt. qꝛ eoꝝ maliciã exclu
dit exẽplo ſue bonitatis. Soli et lune vti/
lis ceteriſq; creaturis. qꝛ in ↄſũmatiõe iu/
ſtorũ cõmutabunt in melius quicquid eſt
omniũ creaturarũ. Sol eñ ſicut prophe
ta dicit. ſeptuplicter lucebit. ſicut lux ſex
dierũ. et luna ſicut ſol. Alie creature licet
ſint pulcre mutabunt in melius. cum eas
mutabit deus in meliorẽ ſtatũ exinde nõ
cõmutandũ. Hoc eſt quod dicit apoſtolꝰ
Romanoꝝ. viij. Scimus quia oĩs crea
tura ingemiſcit ⁊ parturit vſq; adhuc. Sꝫ
et noſipſi primicias habentes ſpiritus in
tra nos gemimus adoptionẽ filioꝝ dei
expectantes. ſcꝫ redemptionẽ corporis no
ſtri quãdo fiet corpus noſtrũ immortale.
Quaſi diceret. q̃ oĩs creatura mortalis
expectat glorificationẽ hoĩs in corpe ⁊ aĩa
quod non prius fiet niſi poſt diem iudicij
Et quia hoc fiet maxime per penitentiam
per quã appropinquat regnũ celoꝝ. Ideo
hõ penitẽs letificat oĩes creaturas. Nos
igitur tam ꝑpter noſtri conditoris ⁊ ſuper/
norũ angelorũ. necnon omniũ creaturarũ
gaudiũ et noſtrum cõmodũ ad penitentiã
ꝑperemus. quatinꝰ per eã grãm acquirẽtes
tandẽ gloriã conſequamur. Ad quã nos
perducere dignet pater et filius et ſpiritꝰ
ſanctus Amen.

Dñica quarta poſt trinitatis. I
Sermo. XC

Eſtote miſericor-

des ſicut et pr̃ veſter miſericors eſt.
Luce. vj. Sic dicit Ambro. ſup
ep̃laꝫ. j. ad Thimo. iiij. cap. tractans illud.
Pietas ad oĩa valet. Omnis ſũma chri/
ſtiane diſcipline in miſericordia et pietate
conſiſtit. nec immerito. Nam pro oĩ ſta/
tu ſuo hõ ſemp indiget miſcđia diuia. Et
ideo ſp deberet exercere miſcđiam. Sunt
aũt tres ſtatus hoĩs ſcꝫ in mundo. q̃ntũ
ad progreſſum. In extremo. quantum ad
egreſſum. In iudicio quantũ ad ſucceſſuꝫ
Et in quolibet iſtorũ ſtatuũ indiget miſe/
ricordia. ꝑpter q̃d quilibet noſtꝝ multum
debet eſſe miſericors. quia miſcđiã dei cõ
ſequi nõ pt niſi p miſericordiã p ſemetipm
factã ⁊ primis exhibitã. De miſcđia in mũ
do q̃ntũ ad ꝓgreſſum ptꝫ p illud Prouer.
iij. vbi dr. Miſericordia et veritas non te
deſerant. et inuenies gratia coram deo et
hoĩbꝫ. Vñ miſericordes hoĩes licet in hac
vita multas habeant temptationes tamẽ
ab eis liberantur per miſericordiã. Iuxta
illud Ambro. vbi ſupra. Miſericors et ſi
lubricum carnis patiatur. vapulabit qui/
dem. non tamen finaliter peribit. De miſe
ricordia quantũ eſt neceſſaria in extremo
dr Thobie. iiij. Fiducia magna erit coraꝫ
ſummo deo. Et premittit. Quomodo po/
tes ita eſto miſericors. Unde Hieronimꝰ
in epiſtola ad Nepocianum. Non memini
me mala morte mortuũ qui libenter ope/
ra miſericordie exercuit. habent eñ mul/
tos interceſſores. et impoſſibile eſt multo
rũ preces non exaudiri. De miſcđia q̃ntũ
eſt neceſſaria in iudicio dr Iacobi. ij. Iudi
ciũ ſine miſericordia fiet ei qui denegat mi
ſericordiã pacienti. Cũ igitur hõ tñ indi/
get miſericordia. merito debet eſſe miſeri/
cors vt miſericordiã conſequat. Ad quam
ipm multa inducunt. Et pmo ad miſcđiã
natura inducit. patet qꝛ oĩa mẽbra ſe di/
ligunt. nutriunt. ſeruiũt. adiuuant ſe. cuſto
diunt ſe. protegunt ſe. Itẽ oĩs creatura
ſuo modo impẽdit miſericordiã. terra ſu/
ſtentat. aqua potat ignis cõſumit ⁊ calefa/
cit. ⁊ ſic de alijs. Secũdo inducit ſcriptu/
ra Math. vij. Oĩa quecũq; vultis vt fa
ciant hoĩes vobis. ⁊c. Michee. vj. Indica
bo tibi homo. Mathei. ix. Miſericordiã
volo. Tertio exempla de Cornelio Actu.
x. de Euſtachio. Itẽ exemplũ xp̃i de adul/
tera. Johãnis. viij. Item Job. Thobias.
Martinus. Itẽ etiam in gentilibus inue
nitur. ſicut in Antiocho. qui audita morte
Onie pontificis fleuit. ij. Machabeorum
quarto. Itẽ Samaritanus miſericordia
motus Luce. x. Itẽ a brutis. Nam leo ho
mini flectenti corã eo parcit. Unde poeta.
Parcere proſtratis. ⁊c. Itẽ lupa puerũ ex
poſitum a matre non deuorat. ſed lactat.
Item Crocodilus poſtquã hominẽ occi/
derit ſup eum plorat. Inuenti ſunt equi
poſt mortẽ dominoꝝ non ſumpſiſſe cibũ
Similiter canes p dñis bellauerũt. Itẽ
Rome canis fuit qui cũ domino carcerem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

intrauit et domino mortuo panem ad os portauit. et tandem precipitatum dominū in flumen ipſe ſe proiecit vt dominū ſuſtē/taret. Item Elephas homini i deſerto ob/uians viam parat et oſtendit. et ne terrea/tur de via ſecedit. Item belua ſentiens flu/ctus. paruulos in ventrem recolligit et ab omni leſione cuſtodit. Contra matres no/ſtras que filios occidunt. Item ſupplicia ſicut pater Mathei. xxv. Ite maledicti. Item Jacobi. Judiciū ſine miſericordia ꝛc. Item de Juda. Ps. Pro eo ꝙ non eſt recordatus facere miſericordiam. Item Matthei. xviij. Serue nequaꝫ. Item pre/mia. Matthei. v. Beati miſericordes. ꝛc. Matthei. xxv. Venite benedicti. Unde di/cit Auguſtin⁹ ſuper Pſal. ciij. Exercete fra/tres miſericordiā non eſt aliud vinculum charitatis. nō eſt aliud vehiculū quo per/ducamur de hac vita ad celeſtem patriam. Sciens itaqꝫ filius dei neminē poſſe con/ſequi vitā eternam niſi per miſericordiam deſcendit de celo vt miſericordiā predica/ret. miſericordiā exhiberet. ⁊ miſericordiā doceret. quatinus verbo pariter et exem/plo homines ad miſericordiam inuitaret. Et ne quiſquā excuſationes pretenderet dicens ſe neſcire miſericordiā et modum miſerandi patrē celeſtē nobis proponit in exemplū dicēs. Eſtote miſericordes ſicut et pater veſter celeſtis miſericors eſt. vt di/cit textus euangelij.

In illo tempe dixit ihs diſcipulis ſuis Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pater vr̄ miſe/ricors eſt ꝛc. In qb⁹ verbis ſaluator nos ī/ducit ad miſericordiā tripliciter exhiben/dā ſm triplicē gradū beneficētie proximo impendende. Nam tria magna beneficia ſunt neceſſaria homib⁹ inter ſe bene et me/ritorie viuere volētib⁹. Primū ꝯſiſtit in cōi/catione rerū et bonorū tam nature ꝙ̄ for/tune. ꝙ̄ etiā grē. Quo ad h̄ dr̄. Date et da/bitur vobis. Secundū cōſiſtit in dimiſſi/one iniuriaꝝ. Et quo ad hoc dicitur. Di/mittite et dimittetur vobis. Tertiū conſi/ſtit in ꝯſeruatione fame ꝓximoꝝ. Quo ad hoc dicit̄. Nolite iudicare. ꝛc. Ex qb⁹ patet ꝙ ſi liberaliter bona nr̄a ꝓximis cōmuni/cauerim⁹. ſi iniurias eoꝝ quas in nos cō/mittunt libenter relaxauerim⁹. et ſi facta eoꝝ pie et benigne iudicauerim⁹ vere vt pater celeſtis miſericordes erimus.

Dixi primo Ca ꝙ ſi liberalit̄ bo/na noſtra ꝓximis cōmunicauerim⁹. vere vt pater celeſtis miſericordes erim⁹. Circa quod ſciendū ꝙ volēs miſcōiam exhibere ꝓximo in cōicando bona ſua liberalit̄. ne/ceſſario debet ordinate ⁊ reglariter ꝓcede/re ſi p̄miū ⁊ fructū h̄ et in futuro vult con/ſequi et obtinere. Et ideo circa h̄ duo ſunt conſiderāda. Primo de modo dandi ele/moſynā. Scd̄o de p̄mio dantis eam. De primo ſciendū duodecim requirunt̄ cōdi/tiones diligēter obſeruāde a quolibet faci/ente elemoſynā. Primo igit̄ requirit̄ ꝙ hō volēs dare elemoſynā ꝓximo debet aīaꝫ ſuā immaculatā et innocentē deo exhibe/re. Nō em̄ eſt acceptū apud deum vt quis det ſe dyabolo ⁊ res ſuas deo. Sicut fecit Caym. qui dabat decimas deo. ſed ꝑ pec/catū fratricidij ſeipm̄ dedit dyabolo. Unn̄ dicit Grego. xix. li. Moral̄. Qui vult miſe/reri ꝓximo neceſſe eſt vt a ſe miſerendi tra/hat originē. Scriptum naqꝫ eſt Ecci. xxx. Miſerere aīe tue placēs deo. Et diliges ꝓximū tuū ſicut teipm̄. Quo g̃ miſerendo alteri pius ſit q̄ adhuc iniuſte viuēdo fit im/pius ſibi ipſi. Hinc dr̄ ꝑ Salomonē. Qui ſibi neqꝫ cui bonus Ecci. xiiij. Ad exhibē/dā quippe miſcōiaꝫ vt indigentib⁹ plene ex/terius valeat impendi duo ſibi neceſſaria congruūt. id eſt. homo cui prebeat. et res que prebet̄. Sed longe incōpabiliter me/lior eſt homo ꝙ̄ res. Qui itaqꝫ indigenti ꝓximo exteriorē prebet ſubſtantiā. ſed vitā ſuā a nequicia nō cuſtodit. rem ſuā deo tri/buit et ſe peccato. Hoc q̄d min⁹ eſt obtulit auctori. et h̄ q̄d maius eſt ſeruat iniq̄tati. Hec ille. Cui ꝯcordās Iſidor⁹ de ſummo bo. li. iij. c. lxv. di. Tūc fructū elemoſynarū indulgentius conſequi dr̄ quando a ſcele/re opeꝝ deſinit̄. Talis fuit elemoſina pha/riſeoꝝ. qui ſm Auguſtinū in libro Enchi/ridion. iij. cap. lxxviij. Pretereuntes chari/tatem ⁊ iudicium decimabant tm̄ propter elemoſynas fructus ſuos. et non dabant elemoſynas a ſeipſis. ſecum prius elemo/ſynas facientes. Hec elemoſyna ſm Au/guſtinū ibidem capitulo. lxxix. fallit et de/cipit homines. Sed diceres. tamen ſaluator dicit Luce. xi. Date elemoſynam et om̄ia mūda ſunt vobis. Reſpōdeo ſm mgr̄m in. iiij. Sniaꝝ. diſ. xv. cap. ix. Ex hoc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

intelligiť de illis qui ſunt ſine peccato. qui per elemoſynas ſatiſfaciūt pro peccatiſ. Et ita ceſſantes a peccatis poſt confeſſionē faciunt elemoſynas redimendo peccata pro quib9 erant puniendi in purgatorio. Unde ſaluator ait Mathei. xxiij. Primo mundate que intus ſunt. Quaſi di. Immūdis oīa imunda ſunt. Hinc dicit Gregori9 xij. libro Moral. Qui ſemper peccare vult et quaſi ſemꝑ elemoſinam largiri. fruſtra preciū tribuit. quia nō redimit animā ſuā quā a vicijs nō compreſſit. Propter quod idem in paſtorali. cap. xlij. conſulit dicens. Qui ſua miſericorditer largiunť. ſollicite cuſtodire ſtudeant. ne cum cōmiſſa peccata elemoſina redimūt. adhuc redimenda cōmittant. ne venalem dei iuſticiā vt ſic ꝓ peccatis curent minima tribuere. ac ꝑ hoc arbitrentur ſe poſſe inulte peccare. Plus eſt nāq3 anima ꝙ̄ eſca. et corpus ꝙ̄ veſtimētum. Qui ergo eſcam et veſtimenrū pauperibus largitur. ſed tn̄ anime ſue vel corporis iniquitate polluitur. quod minus ē iuſticie obtulit. ⁊ quod maius eſt culpe admiſit. Sua em̄ dedit deo. et ſe obtulit dyabolo. Hec ille. Ex quibus infero ꝙ elemoſinarū largitio ꝗntūcunq3 magna. non eſt deo accepta ſi fuerit vnico peccato mortali permixta. Iſtud patet per Gregoriū li. j. Moral. qui tractans illud Job. Timens deū et recedens a malo. Nonulli ſic bona quedam faciūt. vt tamē a quibuſdā malis minime ſuſpendanť. Unde poſtq̄ timens deū diciť et recedens quoq3 a malo perhibetur. Scriptū quippe eſt. Declina a malo et fac bonū. Neq3 em̄ vota deo accepta ſunt que ante eius oculos maloꝝ admixtione maculantur.

Sed diceres. Ex quo talis elemoſyna deo non eſt accepta que fit in mortali peccato. Igitur nō eſt facienda. Quod tamen eſt contra Auguſtinū in libro de pe. Qui conſulit talibus facere opera miſericordie et alia. Reſpondeo. licet talibus nō ꝓdeſt elemoſyna huiuſmodi ad eternū premiū. tamen ad alia bene prodeſt. ſc3 vt de9 multiplicet tali homini tempalia. Secūdo vt illuſtret cor eius ad penitentiā. Tertio vt citius cōuertať. vt patet de Cornelio. qui propter hoc ꝙ erat elemoſinis intent9 ad fidem citius fuit diuinitus aduocatus. vt dicitur Actuū. x. Quarto valet ad aſſuefactionē bonoꝝ opeꝝ. Quinto quia dyabolus nō habet tantā poteſtatē in eo ſicut in alio peccatore. Secūdo requiritur ꝙ homo det de ſua ſubſtātia nō de aliena. Prouerbioꝝ. iij. Honora dominū de tua ſubſtantia. Hoc eſt cōtra multos qui de vſuris et rapinis et alijs male acquiſitis que reſtituere iure teneněť faciunt elemoſynas. De quib9 dicit Gregori9. xij. Moralium. Elemoſyna ſuperbi diuitis eu3 redimere nō valet quā perpetrata ſimul rapina pauperū ante dei oculos aſcendere non ꝑmittit. Et Auguſtin9 in libro de vita xp̄iana. Quidam per hoc iuſtificari ſe exiſtimāt ꝙ de ſubſtantia pauperū exiguā elemoſinā faciunt. et de eo ꝗd plurimis abſtulerunt paucis largiūť. Libatur vnus vn̄ plures eſuriunt. Et de multorū ſpolijs vix pauci teguntur. Non talem deus querit necvule pietatē. Illā aūt deus elemoſynam approbat. que de iuſtis laborib9 miniſtratur. et illā reprobat que de lacrimis preſtať alienis. Quid em̄ prodeſt ꝙ te benedicat vn9 vnde plurimi maledicūt. Reuera times ꝙ deus nō habeat vnde ſuos pauperes paſcat niſi aliena diripias. Propter ꝗd Gregorius in paſtorali ca. xlij. dicit. tractās illud. Eſuriui et non dediſtis mihi manducare. Hinc intelligendū eſt ꝗnta damnatione plectendi ſunt qui aliena rapiunt ſi tāta animaduerſiōe feriunť qui ſua indiſcrete tenuerūt. Et. xliij. ca. dicit ibidē. Cum ꝗnta deus animaduerſione eos remūerat qui ſubtrahentes indigentib9 deo largiūť per ſapientē dn̄s demonſtrat dicens Ecleſiaſtici. xxxiiij. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia paupeꝝ quaſi qui victimat filium in ꝯſpectu patris ſui. Quid nāq3 intolerabilius poteſt eſſe ꝙ̄ mors filij an̄ oculos patris. Hoc itaq3 ſacrificium ꝗnta ira cōſpicitur oſtendiť. ꝙ orbati patris dolori comparať. Hinc domin9 per ꝓpheram ait. Ego domin9 diligens iudiciū. et odio habens rapinā in holocauſtu3. Iſaie. lxi. Et Prouer. xxi. Hoſtie impiorū abhominabiles que offerunť ex ſcelere. Iſtud patet de Gedeone qui de preda fecit veſtes ſacerdotales. et factū eſt ei in ſcandalū Iudicū viij. Propter quod Dauid ad Ornan legitur dixiſſe. Neq3 em̄ tibi aufferre debeo et offerre domino holocauſta gratuita j. Paralipo. xxj. Et. ij. Regum. xxiiij. legitur

dixiſſe eidem. Emam ꝑcio a te ſcʒ aream tuã ⁊ offerã dñō holocauſta gratuita. Legiť de quodã q̃ edificauit eccleſiã de vſuris et rapinis. quã cum dedicare vellet epiſcopus. dyabolus apparẽs in forma pontificis retro altare fertur dixiſſe epiſcopo Cur te intromittis de domo mea que mihi edificata eſt. Statimq̧ epiſcopꝰ territꝰ egreſſus eſt. et eccleſia funditus corruit. Tertio requiriť intentio recta Matth. v. Sic luceat lux veſtra corã hominibꝰ vt videãt opera veſtra bona ⁊ glorificent prẽm veſtrum Et ibidem. vj. Cum facis elemoſynã noli tuba canere. id eſt. innoteſcere. vt glorificeris in laude tua. ſm Horam. ſicut ypocrite faciũt. Ideo bene dixit poeta. Affectuʒ dantis penſat cenſura tonantis. Jupiter vt centũ thaurorꝫ ſanguine fuſo Sic capitur minimi thauri amore deus. Et Hieronimꝰ ſuꝑ Amos dicit. Non ſacrificiorũ magnitudinẽ ſed offerentiũ merita cauſas q̧ dyudicat. Unde et vidua que duo minuta in corbanã miſerat omnibꝰ a ſaluatore prefertur Luce. xxj. Quia dominꝰ non ea que offerunť ſed offerentiũ requirit voluntatem. xxiiij. q. j. Odi. Ex quibꝰ ptʒ ꝙ recta intentio et bona volũtas plus valet q̃ magna malorꝫ facultas. Sicut dicit ſaluator Math. x. de dante calicẽ aque frigide quĩ nõ perdit mercedẽ. Quarto requiritur vt det pauperi. et maxime bono Ecci. xij. Benefac iuſto et ne recipias peccatorẽ. Unde dicit Thomas. Q ſi cõſtaret aliquẽ abuti elemoſina nõ debet ei dari niſi in extrema neceſſitate. quia ſic et peccatori datur non ad fouendã maliciã ſed naturã. In q̃ caſu loquiť Gregorius in paſtorali ca. xlij. Qui indigenti etiã peccatori panẽ ſuũ nõ quia eſt peccator tribuit. ſed quia homo nõ peccatorem ſed paupem nutrit. quia i illo nõ culpã ſed naturã diligit. Et Hieronimus ſuꝑ illud Ecci. xij. Da miſericordi ⁊ ne ſuſcipies peccatorẽ. dicit. Natura reſpiciẽda eſt nõ pſona. Qui enĩ dat indigenti pctõri nõ q̃a peccator. ſed q2 homo. nõ peccatorẽ ſʒ iuſtũ nutrit. Ex quo infero duo. Primũ ꝙ ſi cõſtat aliquos eſſe ſanos et potentes ad laborandũ q̃ publicas petunt elemoſynas. et eis abutunť. vt puta q̃ cum mulieribus de ciuitate in ciuitatẽ vaganť et in vanitatibꝰ ꝯſumũt elemoſynas. nõ ẽ eis danda elemoſyna. ymo ſunt corrigendi vt a talibꝰ deſiſtant. Juxta illud Auguſtini. Utilius eſurienti panis ſubtrahať ſi de cibo ſecurus iuſticiã negligat. q̃ eſuriẽti panis frangatur et iniuſte ſeductꝰ viuat. Et quedam gloſa ſuꝑ Matheũ dicit. Juſtius feceris ſi iniuſte petentes correxeris q̃ ſi dederis eis. Hinc eſt ꝙ in lege ſtatutuʒ eſt ꝙ ſi is qui laborare poteſt ſe immiſcet elemoſine redigiť in ſeruitutẽ imperatoris. vt codice. de mendicãtibꝰ validis. lege. j. Et notanter dixi ſi conſtat. quia ſi nõ conſtat aliquẽ eſſe ſuſpectũ nõ de facili debet iudicari. Unde dicit Chryſ. ſuper Mattheum ſermone. ix. Si indifferenter omnibꝰ dederimus ſemꝑ miſerebimur. Si aũt diſcutere ceperimꝰ nũq̃ miſericordiã preſtabimus. Secũdo infero ꝙ in extrema neceſſitate indifferẽter danda eſt elemoſina. Nã tunc elemoſinã de ſuꝑfluo dare eſt in precepto. Juxta illud Ambro. lxxxvj. diſ. Paſce fame morientem. ſi nõ pauiſti occidiſti. In hoc enĩ caſu q̃ntumcunq̧ ſit peccator. iudeus aut paganus paſcendus eſt. Unde dicit Ualerius eps in quodam ſermone. Ubi incũbit neceſſitas nõ eſt opus vt pſonam diſcutias. ne cũ indignis miſericordiam ſegreges. et dei filiũ pariter amittes. Et Chryſ. dicit. Quieſcamus ab hac dyabolica curioſitate diſcernendi inter pauperem et pauperẽ. Non enĩ ex eorum vita quos recipis mercedẽ tibi tributurus eſt dominꝰ. ſed ex volũtate bona et miſericordia. et bonitate multa quã ipſis impendis.

Sed diceres. Que eſt iſta extrema neceſſitas. Dico ꝙ illa q̃n homo ꝯſiderat totũ defectũ paupis ꝙ ſi tuipſe nõ dederiſ ſibi ipe moriet. vt q2 ab alijs nõ de facili inueniet. quia forte nõ eſt in loco publico vel nullus ſui miſeret. Quinto requiriť vt det ſm facultatẽ ſuã Thobie. iiij. Fili ſi multũ fuerit tibi abundanť tribue. ſi modicũ modicũ etiã impertiri libenter ſtude. Qď intellige ſm Thomaʒ ſcďa ſcďe. q. xxij. ſcďm ꝓportionẽ ꝓprie facultatis et ſufficiẽtiã illꝰ paupis cui das. Uñ ſi q̃s eſt diues ⁊ mlťa habet ſuꝑflua. ⁊ videt multũ paupeʒ. ſi releuet ſuos defectus ſufficienter .i. q̃ntũ illi pauperi opus eſt. abundanter dicitur tribuere. Si autem daret vni pauperi ad ſuperfluitatem. non eſt laudabile ſed vituperabile. quia ſic melius eſſet pluribus indigentibus dare ſm Thomam. L

D

¶ Sed diceres. Quõ poſſum cognoſcere ꝙ multũ habeo. Rñdeo tibi ſm Thomã ſcđa ſcđe. q. xxxij. et. c. vj. Et tũc hõ dr mltũ hr̃e ꝛ ſupfluũ qñ habet vltra cõgruã neceſſitatẽ ꝓprij ſtatus. ita vicꝫ qñ homo multis ptibꝰ ſue ſubſtantie ſubtractis. adhuc conuenienter poteſt ſuſtentari ſm ꝓpriũ ſtatũ.
5° Sexto reqrit̃ vt det caritatiue. qꝛ ſine caritate nihil valet. j. Cor. xiij. Si diſtribuero omnes facultates meas in vſus pauperꝝ caritatẽ ſi nõ habuero nihil mihi prodeſt.
7° Septimo dꝫ diſtribuere ꝯtinue. Eccs. xj. Mane ſemina ſemen tuũ ꝛ veſpe nõ ceſſet manꝰ tua. Et Prouer. xxj. Juſtꝰ diſtribuet
8 ꝛ nõ ceſſabit. Octauo occulte Prouer. xxj.
9° Munus occultum extinguit iras. Nono diſcrete. Ecci. xij. Si bñ feceris ſcito cui feceris. Vñ ſm Thomã vbi ſup. Pauperi ſanctiori meliꝰ eſt dare q̃ntũ ad retributõꝫ vite eterne. qꝛ ex merito eiꝰ maior eſt ꝑfectꝰ danti pro q̃ orat. Jmo dicit Thomas ꝙ ꝑſone ſctiori ꝛ magꝭ idigẽti ꝛ magꝭ vtili ad ꝯmũe bonũ eſt magꝭ elemoſina faciẽda q̃ꝫ ꝑſone ꝓpinq̃ori. maxime ꝯiuncte. cuiꝰ cura ſpẽalis imminet. ꝛ ſi magnã neceſſitatẽ nõ patiat̃. Hec Thomas ſcđa ſcđe. q. xxxij. arti. ix. Preter aũt iſtũ caſum ꝑſone ꝓpinq̃ori eſt meliꝰ faciẽda elemoſyna. qꝛ hoc debeat or
10° do caritatꝭ ſm ipm. Decimo danda ẽ dulciter. Juxta illud Ecci. xviij. Fili in bonis ne des q̃relã. ꝛ in omi dato ne des triſticiã verbi mali. Ecci. xviij. Stultꝰ acrit̃ improperabit. Et Ecci. iiij. Nõ exaſperes paupe
11° rẽ in inopia ſua. Undecimo danda eſt hilariter q̃ntũ ad aſpectũ exteriorem et interiorem. Ecci. iiij. Declina pauperi aurem tuã ſine triſticia. Roꝝ. xij. Qui miſeretur i hilaritate. Et. ij. Cor. ix. Hilarẽ datorẽ diligit deꝰ. Unde Jſidorꝰ lib. iij. de ſummo bono. ca. lxv. Tũc bñ tribuit̃ qñ cũ mẽtis alacritate prebet̃. Metuendũ eſt itaqꝫ ne paup aut cum tedio noſtra oblata recipiat aut oratione pretermiſſa merens triſtiſqꝫ
12° abſcedat. Duodecimo danda eſt velociter Ecci. iiij. Cor iopis ne affligas ꝛ ñ ꝓtrahas datũ anguſtiãti. Vñ ſapiẽs. Qui cito dat bis dat. Sꝫ qꝛ ſubdit̃ in euãgelio Date et dabit̃ vob. Jdeo videndũ eſt q̃d dabitur. Dant̃ aũt hoibꝰ ꝓ opibꝰ miſcđie duodecim p̃mia tam in p̄ſenti q̃ꝫ in futuro. Et primo vitã tpalẽ ꝯſeruat ꝛ ꝓlõgat. Pſ. Btũs q̃ intelligit ſup egenũ ꝛ pauꝑem. Et ſeq̃t̃. Dñs ꝯſeruet eũ ꝛ viuificet eũ ꝛ btm̃ faciet eũ in terra. Scđo tpalia augmẽtat. Ecci. xxxv. Retribuens eſt dñs ꝛ ſepties tm̃ reddet tibi. Prouer. xj. Alij diuidũt ꝓpria ꝛ ditiores ſunt. Tertio reſiſtit temptationi dyaboli. Ecci. iiij. Elemoſyna reſiſtit pctĩs. Quarto liberat a culpa ꝛ a pena eterna. Thobie iiij. Elemoſyna ab omi peccato ꝛ a morte liberat ꝛ nõ patiet̃ aĩas ire ad tenebras. Quinto contra dyabolũ munit et tuetur. Ecci. xxix. Conclude elemoſynam in ſinu pauperis. Et ſeq̃t̃. Sup ſcutũ et lanceam potentis aduerſus inimicũ tuũ pugnabit. Sexto ꝯſeruabit grãm. vnde vocat̃ ſacculus. Ecci. xxix. Elemoſyna viri q̃ſi ſaccuꝰ. Septimo pctm̃ debilitat. Ecci. iij. Sicut ignẽ ardentẽ extinguit aqua. ita elemoſina reſiſtit pctĩs. Octauo interceſſiones ſctõꝝ multiplicat. Act. ix. Circũſteterũt eũ vidue flẽtes. vbi loq̃t̃ de Thabita ꝓ cuiꝰ ſuſcitatione orabant Petrꝰ. Et Luce. xvj. Facite vobis amicos ꝛc̃. Nono illumiat itellectũ in agẽdis Jſa. lviij. Frãge eſurienti panem tuũ. Et ſeq̃t̃. Tunc erũpet q̃ſi mane lumen tuũ. Decimo mũdat affectũ Luc. xj. Date elemoſinã ꝛ oĩa mũda ſunt vob. Undecio ꝯfert glãꝫ. Prouer. xiiij. Qui miſeret̃ pauperi btũs erit. Et Jſa. lviij. Glã dñi colliget te. Matth. xxv. Venite bñdicti patris mei poſſidere regnũ. Duodecimo deo aſſimilat. vt h̃. Eſtote miſericordes ſicut et pr̃ veſter miſericors eſt. Vere magꝭ virtus eſt que ſimilẽ facit deo. Et ꝓpter hoc dei filꝰ in q̃cũqꝫ nõ inueniet ſimilitudinẽ illã dei pr̃is in iudicio finali grauiter puniet ſic ſolus cõminat̃. Matth. xxv. Jte ꝛc̃. Vñ licet iudiciũ finale fiat de p̄ceptꝭ iuſticie q̃ tranſgrediẽdo reprobi peccauerũt. tñ q̃ principaliter fiet de opibꝰ miſcđie ꝓ q̃ nõ redemerũt pctã ſua. Et iõ dicit Robertꝰ holgoth ſup q̃nti capl'm li. Sap. Et q̃ ad p̄ceptoꝝ trãſgreſſionẽ erit diſcuſſio in iudicio mẽtal̃. Sed q̃ ad opa miſcđie erit diſcuſſio vocalis. ſicut ſonat textus euangelij.

¶ **Dixi ſecundo** ꝙ ſi primorũ iniurias q̃s i nos cõmittũt liberter relaxauerimꝰ erimꝰ vt pr̃ celeſtis miſericordes erimꝰ. Circa q̃d ſciendũ ꝙ ſm Augu. in ſuo Enchiridion. c. lxxvj. Nõ ſolũ eſt elemoſynã dare indigẽti ſed etiaꝫ dimittere ex corde offendenti. Habent̃ verba iſta. xlv. diſtin.

Et q̄ emēdat. Nota in vitis phoꝝ legit̄. et
hoc idem ſcribit Valeri⁹. q̄ Simonides
ph̄us nauigans per mare littus applicuit
et ibi hominē inhumatū īueniēs ſepeliuit
Qui tandē p̄ ſomniū ei apparēs eū ammo
nuit ne die ſequēti nauigaret. q̄ ita fec. Cō
tigit ḡ q̄ alij nauigauerūt ⁊ oīes ſūt ſub/
merſi. Item cū apud Scopam cenaret
nunciatū eſt ei duos iuuenes ſtare ad ia/
nuā rogantes vt ad eos exiret. qui cū exiſ/
ſet neminē reperit. Eodē aūt momēto tri/
cliniū corruit ⁊ oīs cōuiuas oppreſſit. Ec
ce q̄ntū valet pietas etiā in paganis. Vñ
ſm Alquinū tria ſunt genera elemoſynaꝝ.
Vna corpalis egenti dare quicq̄d poteꝝ.
De qua datur verſiculus. Poto cibo redi
mo tego colligo viſito condo. Altera ſpiri
tualis ſcʒ dimittere a q̄bꝫ leſus es. Tertia
delinquētes corrigere ⁊ errātes in viā re/
ducere veritatꝭ. De qua dat̄ v̄ſus. Cōſule ca
ſtiga ſolare remitte fer ora. Sūt ergo due
elemoſyne. vna cordis. alia pecunie. ſcḋm
Auguſtinū. Elemoſina cordis eſt dimitte
re a quibꝫ leſus es. Et vocatur cordis. q̄a
ſolo corde poteſt fieri. Nam dare indigen/
ti aliquid aliquando queris ⁊ non habes.
Indulgere vero petenti quantum volue/
ris abundat tibi. Et ſicut dicit Auguſtin⁹
Elemoſyna cordis multo maior eſt q̄ʒ ele/
moſyna corporis. Nam charitatis elemo
ſyna ſine terrena ſubſtantia ſufficit ſi deſit
facultas. Illa vero q̄ corpaliter dantur ſi
ſine benigno corde tribuūt̄ oīno nō ſuf
ficiūt. Cui cōcordat illud Iſidori li. iij. de
ſummo bono. cap. lxv. dicēs. Nō ſolū qui
eſurienti ⁊ ſitienti. et nudo beneficium lar/
gitatis impendit. ſʒ ⁊ q̄ inimicū diligit ſcʒ
dimittēdo iniuriā. Et q̄ lugenti affectū cō
paſſionis impartit̄. aut in quibuſlibet ne/
ceſſitatibꝫ ꝯſilium adhibet. elemoſinā pro/
culdubio facit. Nam doctrina bōa elemo/
ſyna eſt. ⁊ miſericordie corpali eminentior
eſt. Et poſt pauca ſubdit. due ſunt ſpecies
elemoſyne. Vna corpalis videlicet egenti
dare quicq̄d poteris. Alia ſp̄ualis dimit/
tere a quo leſus es. Prima adhibenda eſt
miſeris. ſecūda malis. Erit ergo ſemp̄ q̄d
imparciaꝝ. et ſi nō pecuniā. tamē venie gra
tiam. Et Auguſtin⁹ in Enchiridion. c. lxx
ij. dicit. Non ſolum qui dat eſurienti cibū.
ſitienti potum. nudo veſtem. peregrinanti
hoſpiciū. fugienti latibulū. egro vel inclu/
ſo viſitationem. captiuo redemptionē. de/
bili ſubuentionē. ceco conductionē. triſti
conſolationē. non ſano medelam. erranti
viam. deliranti conſiliū. et quodcū q̄ʒ neceſ
ſarium indigenti. Verū etiā qui dat veniā
peccanti. elemoſynam dat. et qui emendat
eū verbere in quem poteſtas datur vel co/
hercet aliqua diſciplina. et cū peccatū eius
quo ab illo leſus eſt vel offenſus eſt dimit
tat ex corde vel orat vt ei dimittatur. Non
ſolū in eo q̄ dimittit vel orat. verum etiam
in eo q̄ corripit aliquē emendatoria pena
elemoſynā dat. quia miſericordiā preſtat.
Multa eīm bona preſtantur inuitis quā/
do eorū cōſulitur vtilitati non voluntati.
Hec Auguſtinus. Ex quibꝫ patet q̄ ſicut
homo tenet̄ ad elemoſynam corporalē fa/
ciendā indigenti in caſu neceſſitatꝭ ſub pec
cato mortali. ita tenetur ad elemoſynā ſpi/
ritualem. ſcʒ ad rancorē dimittendū ex cor
de. petenti ipſum.

Pro quo ſciendū q̄ ſm Petrū de Tha
ranthaſio tria ſequunt̄ ex offenſa alicui il/
lata. Primo quidē rancor in affectu. Se
cūdo ſignū rancoris in effectu ſcʒ in exte/
riori cōuerſatione. Tertio actio iuris. i. re
petitio ſatiſfactionis in iure. Inter que ta
lis eſt ordo. quia primū ſcʒ rancorē ⁊ odiū
ex corde tenemur dimittere etiā nō rogāti.
vt dicitur de pe. diſt. v. Fratres. Vbi dicit̄
Falſa penitētia eſt illius q̄ offenſus offen
denti nō indulget. Et dico notanter. nō ro
ganti. quia nō licet aliquē odio hr̄e etiā p̄
vnū momentū. Vnde iſtud eſt p̄cepti. nec
tali odio durante poteſt quis digne peni/
tere. Scḋm vero ſcʒ ſignū rancoris in ef/
fectu. ſcʒ in exteriori conuerſatione nō te/
nemur dimittere niſi roganti. vt dicit Au
guſtin⁹ in ſuo Enchiridion cap. lxxiiij. Et
ſi quis nō p̄ficit ad tm̄ vt diligat inimicū
ſufficit vt dimittat quando rogat̄. Sic dʒ
eſſe intelligendū illud. Dimitte nobis de/
bita noſtra ſicut ⁊ nos dimittim⁹ roganti/
bus debitoribꝫ noſtris. Sed tertiū ſcilicʒ
actionē iniuriaꝝ nō tenet̄ homo dimittere
etiā rogat⁹. quia h̄ eſt p̄fectoꝝ niſi ſatiſfac/
tione habita. ſi tm̄ eam dimitteret p̄fectus
eſſet. Iuxta illud. Tollenti tunicā relinquē
dū eſt ⁊ palliū. Matth. v. Ex his infero q̄
licet quis nō poſſit cogi vt offenſā dimit/
tat. tm̄ bene poteſt cogi vt p̄ ea ſatiſfactōēm
accipiat. Hoc expreſſe habet̄ i Canone. xc.

Multa bona dantur inuitis

diſt. Si quis contriſtat⁹ noluerit reconci/
liari fratri ſuo ſatiſfaciente eo q̄ ꝯtriſtauit.
acerrimis macerer̄ inedijs. Quod expoīt glo
ſa .i. excōmunicatōe tādiu vſq₃ dū gratan/
ti aīo ſatiſfactionē accipiat. Pena at̄ nolen
tiū dimittere ⁊ p̄miū facile indulgētiū po/
nit̄ Matth. vj. Dimitte nobis debita nr̄a
ſic̄ ⁊ nos dimittim⁹. Ecce p̄miū. Et Mar
ci. xj. Q̄ ſi vos nō dimiſerit₃ nec pr̄ vr̄ cele/
ſtis dimittet vob. Et Matth. xviij. cōmi/
nat̄ grauiſſimā penā nō dimittētib₃ ex cor
de. Quod tractās Aug⁹. in ſuo Enchiridion
cap̄. lxxvj. dicit. Quiſq̄s rogatus petenti ex
corde nō dimittit. nullo modo a dn̄o exiſti
met ſua peccata dimitti. quia veritas dixit
Si dimiſeritis homib₃ pctā dimittet vo/
bis pr̄ me⁹ et veſter pctā vr̄a. Q̄ ſi nō dimi
ſeritis nec pr̄ vr̄ dimittet vobis. Et ſubdit
Ad tam magnū tonitruū q̄ non expgiſcit̄
non dormit ſed mortu⁹ eſt. Cui ꝯcordans
Iſydor⁹ de ſummo bono li. iij. c. xxvij. dicit
Cito eſt ignoſcendū cuiq₃ dū veniā poſtu/
lat. Nō eni p̄nt ei pctā dimitti q̄ in ſe peccā
ti pctā nō dimittit. Formā eni indulgētie
nob̄ de⁹ ex merito nr̄e ꝯditōnis impoſuit.
dū ita nos orare p̄cepit. Dimitte nob̄ de/
bita nr̄a ſicut ⁊ nos ⁊c̄. Iuſtū eni iudiciū
dei exigit tm̄ pctōri a ſe indulgeri q̄ntū ad
alter₃ vnuſq̄ſq₃ in ſe offenſo indulget. Qui
dā de ſuis meritis ꝯfidentes pigre i ſe de/
linquentib₃ veniā p̄ſtant. Sed nihil p̄ficit
illibatū eſſe a culpa q̄ nō eſt parat⁹ ad veniā
Et ſequit̄. Fruſtra ſibi p̄piciari deū querit
q̄ cito placari in p̄ximū negligit. Et tm̄ de
ſecūdo.

F G

Dixi tertio q̄ ſi p̄ximo₂ facta pie ac benigne iu/
dicauerim⁹, ſe miſericordes vt pr̄ celeſtis
erim⁹. Pro q̄ ſciendū q̄ ſ₃m Robertū hol/
goth ſup li. Sap. ca. xvj. Sicut impiū eſt
pctā q̄ cōmiſim⁹ p̄tinaciter excuſare. ita vir
tuoſum eſt valde pctā p̄ximi nō faciliter iu
dicare ſ₃ cōpacienter aliqualiter excuſare.
Et h̄ p̄pter triplicē rōe₃. Prīo p̄pter cōmu/
nis fragilitatis ꝯditōe₃. Scdō p̄pt̄ ſincere
familiaritat₃ cōmunionē. Tertio p̄pt̄ vere
pietatis exercitatōe₃. Primo q̄dē debem⁹
benigne ac pie iudicare p̄ximo₂ pctā p̄pter
cōmunis fragilitat₃ ꝯditō₃. Omes eni fre
quēter erram⁹. vt q̄d illi accidit p̄t alteri ac
cidere. Et ideo Bern̄. ſup cantica ſer. xlj. in
ſtruēs excuſare benigniter pctā p̄ximorū
dicit. Noli iudicare p̄ximū ſ₃ mag̃ excuſa
intentionē ſi opus nō potes. puta ignorā/
tiā. puta ſurreptōe₃. puta caſum. Q̄ ſi om/
nē oīno diſſimulatōem rei certitudo recu
ſat. ſuade nihilomin⁹ tibi. ⁊ dicito apud te/
ipſum. vehemens fuit temptatio. quid de
me illa feciſſet ſi poteſtatē accepiſſet in me.
Scdō debem⁹ benigne iudicare p̄ximo₂
pctā p̄pter ſincere familiaritatis cōmunio
nem. vt ſaltē de amicis mala faciliter non
credam⁹. nec de prelatis. nec de etate p̄o/
uectis. Unde Hieronim⁹ in ep̄la ad Ru/
ſticum. Non eſt facile iudicandū de p̄fecta
etate et credendū quā vita p̄terita defēdit
⁊ honorat nobilitas dignitatis. Unde cū
quidā platoni retuliſſet de Xenocrate ami
co ſuo q̄ diceret de Platone malū. Rn̄dit
nō eſſe credibile q̄ ille quē tm̄ amabat. eū
nō diligeret. Cūq₃ dictum ſuū narrans ſe
probaturum aſſereret. Reſpondit Plato.
Nunq₃ Xenocratē talia dixiſſe niſi expedi/
re iudicaſſet. Tertio debem⁹ iudicare p̄xi/
mo₂ defectus p̄pter pietatis exercitatōe₃
Nam pietas exigit vt excuſemus alienos
defectus q̄ntum poſſumus ſine leſione iu
ſticie. ⁊ famā p̄ximo₂ illibatā conſeruem⁹.
Unde Orig̃. ſup Leuiticū. cap. xxiij. Non
vult te dn̄s ſi forte videris pctm̄ fratris tui
cōtinuo reuelare ad publicū ⁊ proclamare
paſſim ⁊ diuulgare aliena pctā. q̄d eſt₃ vi/
q₃ nō corrigentis ſed infamātis. Un̄ apo/
ſtoli Symon et Iudas leguntur dixiſſe.
Nos innocentes abſoluere licet. nocētes
prodere non decet.

H

Et ſciendū q̄ h̄ p̄hibet̄ iudiciū nō oīe
generaliter. Nam in rebus certis et mani
feſtis cōceditur oīb₃ iudicare. j. Cor. ij.
Spūalis homo oīa dijudicat. S₃ p̄hi/
betur iudiciū temerariū. Et hoc p̄pt̄ duo.
Primo rōne iudicantis. quia nō h₃ aucto
ritatē Romano₂. xiiij. Tu q̄s es qui iudi/
cas ſeruū alienū. Gloſa. Iudiciū temera/
riū eſt qn̄ q̄b₃ nō eſt cōmiſſum iudicāt ſiue
de manifeſtis ſiue de occultis. Secundo
quia nō habet dignitatē Romano₂. ij. In
quo alter₃ iudicas teipm̄ cōdemnas. Eadē
eni agis que iudicas. Tertio quia nō ha/
bet ſapientiam. Deutro. j. Tuli de tribub₃
veſtris ſapientes ⁊ conſtitui eos iudices.
Secundo dicit̄ temerariū iudiciū ratiōe
rei iudicate. Primo quia nō eſt veru₃. Da/
nielis. xiij. Sic fatui eſtis filij iſrahel non

iudicantes neqȝ quod verū eſt diſcernen/
tes. Tertio quia non eſt certum. Et h̄ du/
pliciter. vel quia neſcitur intentio ſcȝ quo
animo fiat. Romanoꝝ. xiiij. Qui nō man/
ducat manducantē non iudicet. Unde in
vitis patrū legitur de quodam monacho
qui videns manducantē fratrem feria ſex/
ta mane iudicauit eū male agere. neſciens
eius intentionē. Forte eñ erat infirmus.
et ob hoc perdiderat gratiā dei ita ꝙ vix ꝑ
duas hebdomadas veniam a deo impe/
trauit. Aut quia neſcitur rei euentus Jo/
hannis. vij. Nolite iudicare ſm faciē ſed
iuſtum iudiciū iudicate. Prohibetur ergo
hic iudiciū temerariū. quod fit cum de du
bijs certa fertur ſententia. Cum tamē du/
bia in meliorem partē ſunt interpretanda
xj. q. iij. Graue. xxx. q. vltima. Qui vult. de
ſponſalibus. De muliere. Nam in dubijs
quod certius eſt eſtimandū eſtimam᷒. de
ſponſalibꝫ. Juuenis. de pe. diſtinc. vij. cap.
ij. Unde illud A fructibus eorū cognoſce
tis eos. Matthei. vij Dicit Auguſtin᷒ con
tra Manicheos libro. ij. eſſe intelligendū
de manifeſtis que non poſſunt bono ani/
mo fieri. nō autem de illis que poſſunt fie/
ri bono et malo animo. Propterea idem
Auguſtinus in libro de ſermone domini
in monte dicit. Ꝙ de illis que nō poſſunt
bono animo fieri vt ſunt blaſphemia ⁊ ſi/
milia. nobis bene permittit̄ iudicare Nos
igitur ſic iudicemus alioꝝ facta benigne
ac pie ſicut noſtra a deo volumus iudica/
ri. vt ſic pro iudicio pio et miſericordi pie/
tatem et miſericordiā dei in iudicio inue/
niamus. et pro noſtris operibꝫ non iudici
um ſed miſericordiā ſentiamus. preſtante
domino noſtro ihū chriſto iudice viuorū
et mortuoꝝ piiſſimo. qui viuit ⁊ regnat cū
deo patre in vnitate ſpūſſancti Amen.

Dñica q̄rta poſt trinitat̄. II
Sermo. XCI

Eſtote miſericor/
des ſicut et pater veſter miſericors
eſt. Luce. vj. Licet deus pater ſit
omnia in omibꝫ. eo ꝙ quicquid eſt ꝑfectio
nis virtutis et bonitatis in creaturis per/
fectius inuenitur in deo. Unde in ipō ſūt
omēs virtutes perfectiſſime. vt dicit philus
ij. Methaphiſice. Nihil tamen ſic relucet
in eius ꝑfectione quo ad creaturas ſicut mi/
ſericordia. Unde dicit beatus Thomas
ſcda ſcde. q. xxx. ar. iiij. Ꝙ licet charitas ſit
melior ꝙ̄ miſericordia. hoc tamen ſolum
eſt in homine. qui pro eo ꝙ habet ſupra ſe
ſuperiorē cui ꝯiungi debet. melior eſt ſibi
quo ad hoc charitas. per quā coniungitur
deo ꝙ̄ miſericordia per quā ſupplet defec/
tum inferioris. Quo ad deū tñ q̄ nullū h̄z
ſupra ſe. miſericordia eſt maxima. quia cū
ſit ſuperior ad eum ꝑtinet ꝙ alijs effundat
bonitatē et ſubleuet defectus eorū. qđ eſt
ſuperioris. Propter quod Ps. quid magꝭ
ꝓprie deo attribueret aut quē ipm̄ appella/
ret ad miſericordiam recurrens ait. Deus
me᷒ miſericordia mea. pſalmo q̄nq̄geſimo
viij. Ubi dicit Innocētius q̄rtus. Recte
loquitur homo que ex affectu loquit̄. q̄ nō
valens exprimere quod ſentit. diuerſa ver
ba ad vnū exprimendū inculcat. ita h̄ pro/
pheta poſt multa verba ſub vno nomine
miſericordie includit quicq̄d dixerat. ⁊ vo
cat deū miſericordiā ſuam. quia habet om
nia ab ipſo per miſericordiā. Hec ille. Et
Auguſtin᷒ ſuper eodē verſiculo dicit. At/
tendens propheta omia bona ſua eſſe deū
non inuenit quid appellaret deū ſuū niſi
miſericordiā ſuam. Et ſubdit. O nomen
ſub quo nemini deſperandū eſt. Si enim
interfectio xpi dimiſſa eſt penitentibꝫ q̄s
vult deſperare. Deus meus inquit miſeri
cordia mea. Quid ē miſericordia. ſi dicas
ſalus. intelligo quia dat ſalutē. Si dicas
refugiū meū. intelligo quia cōfugis ad me
Si dicas fortitudo mea. intelligo qꝛ dat
tibi fortitudinē. Miſericordia mea quidē
totū eſt. quicquid ſum de miſericordia tua
eſt. Hec Auguſtin᷒. Ex quibꝫ patet ꝙ licet
deus includat in ſe omia bona noſtra. ni/
hil tamen miſeris ſic ſapit ſicut miſericor/
dia. Propter q̄d licet diuerſis bonis qui/
bus nos dotauit diuerſimode a nobis no
minet̄. tamen nihil eſt glorioſius illo noie
quo pater miſericordiarū et deus toti᷒ cō
ſolationis appellat̄. Unde et filius dei eū
prēm noſtrū dignatus eſt appellare. cū for/
mā orandi ipm̄ ꝓponeret. Et patrem miſe/
ricordie cum nos ad miſericordiā digna/
tus eſt excitare ſicut in verbis themat̄ ꝓpo
nitur. cū dicit̄. Eſtote miſericordes ſicut ⁊
pater veſter miſericors eſt. In quibꝫ ꝓbis
tria tangunt̄. Primo eñ ponitur ad miſe/

ricordiã īuitatio.ibi. Eſtote miſericordes. Secūdo oſtendit dei magna dignatio in hoc q ſe prēm noſtrū appellat.cum dicitur Sicut pater veſter. Tertio ſubinfert diui ne pietatis oſtenſio.cum dicit.quia miſeri cors eſt.

A

Dixi primo q in verbis p̄miſ/ſis p̄mo ponitur ad miſericodiaz inuitatio.cū dicit. Eſtote miſericordes. Circa quod ſciendū q ſm Auguſtinū.ix.de ciuitate dei.cap.v. Mi/ſericordia non eſt aliud q̄ȝ aliene miſerie ī noſtro corde compaſſio qua compellimur ſubuenire ſi poſſumus. Licet autē miſeri/cordia conſiſtat in multiplici op̄atiōe ſub/uentionis ſm multiplicē effectū hūane cō/ditionis.tm̄ ſolū hic in euangelio fit men/tio de triplici.ſcȝ illa que conſiſtit in dādo remittendo ⁊ iudicando. Et quia de dua/bus vltimis ſufficienter dictum eſt.igitur reſtat adhuc de prima dicere que conſiſtit in dando. Et quia dare ↄtingit dupliciter vel querendo indigentes ⁊ eundo ad eos et iuxta eorū indigentiā tribuēdo. Sicut fecit btūs Laurenci⁹ q diſperſit et dedit pauperibꝫ.vel venientes indigentes ſuſci/piendo ⁊ eos humanit⁹ reficiendo.vt fecit Abraham Loth et alij ſancti patres. Vn̄ quia dictum eſt de prima que fit in dando per diſperſionez pauperū. Ideo videam⁹ de ſecunda q̄ fit in recipiendo per hoſpita/litatē ad quā ammonemur hic. Eſtote mi/ſericordes. Iſtud ſuadet apoſtolus dicēs hoſpitales inuicem.j.Petri.iiij. Et iteruȝ Romanoꝝ.xij. Hoſpitalitatem ſectantes. Eſt autē ſciendū q ad hoc vt hoſpitalitas ſit grata deo quatuor debet habere cōdi/tiones.videlicet hilaritatem ſine murmu/ratione.ſecuritatē ſine turbatione.ſaturi/tatē ſine diminutōne.et pietatē ſine nega/tione. Primo igitur debet habere hilarita tem ſine murmuratōne.vt hilarē ſe oſten/dat. Sicut miles ſi ad ſuū tuguriū deſcē/deret rex. Quia ergo quotiens hoſpitē ſu/ſcipimus totiens regem xp̄m ſuſcipimus Sicut ipe ait Matthei.xxv. Hoſpes erā et collegiſtis me. Et ſequit. Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Ideo cum magna hilaritate ſunt ſuſcipiendi ho ſpites exemplo Abrahe Gen.xviij. Qui cum vidiſſet tres viros occurrit eis ⁊ ado

rauit in terra. Similiter Loth Gen.xix. Et apoſtoli Luce vltimo. Coegerunt illū ſcilicet chriſtū manere ad cenam. Vbi glo ſa dicit. Ex exemplo eorū docemur q per/egrini non ſolum ſunt ad hoſpiciū vocan/di ſed etiaȝ trahendi. Secundo debet ho/ſpitalitas habere ſecuritatē ſine turbatio/ne. Antiquitus em̄ homines defendebāt hoſpites ſuos ſub periculo proprio. Sic narrat Policratus libro.viij.cap.ix.vbi dicitur q criminis incurrebant notam.ſic patet de Loth.qui angelos hoſpites ſuos defendebat a Sodomitis. Maluitq; a cōciuibus luxurioſis inſigneȝ recipere in/iuriaȝ in ſobole ſua q̄ȝ in hoſpitibus ſuis. Refert etiam ibidem de quodam qui dice batur Albanus in Britānia.qui ſeipſum maluit tyrannorū exponere telis q̄ȝ hoſpi tem quem ſuſceperat. Tertio hoſpitalitas debet habere ſaturitatem ſine diminutio/ne.vt omnia neceſſaria ipſis hoſpitibus miniſtrentur. Unde cū leuita dixiſſet ſeni Judicum decimo nono. Nulla re indige/mus niſi hoſpitio. Reſpondit ſenex Ga/baonita. Ego prebeo omnia que neceſſa/ria ſunt tibi.tm̄ queſo ne in platea maneas De hoc etiam habetur exemplum in ſuna/mite.quarti Regum.iiij.que dixit viro ſuo Animaduerto q vir dei ſanctus eſt iſte qui tranſit per nos frequenter.faciamus ergo ei cenaculum paruū et ponamus ei in eo lectulū et menſam et ſellam et candelabrū et cum venerit ad nos manebit ibi. Sed iſtud eſt contra multos qui oſtendunt ho/ſpitibus pulchrum vultū et de peiori po/tu quem habent in domo miniſtrant. Un de Ethnicus ſtatuit vt recitat Policratus libro octauo.cap.xiij.verſus finem.vt ea que intus ſunt hoſpitibus hilari mode/ſtia apponantur.quodq; domi nō eſt.et ha bet vicinus.ematur. Propter quod idem Policratus reprehendit ibidem conſuetu dinem Ciſtercienſium tanq̄ȝ ab omi ciui/litate alienam.ſcd̄m quā nec carnes appo/nuntur hoſpitibꝫ.nec aliquid propter eos emit.cum tamen ipſe dicit.etiam ipſa ieiu/nia propter hoſpitem viri perfecti ſoluant et in multis de rigore ſuo plurimū indul/geant charitati. Hec ille. Unde legitur in vitis patrū. Ex abbas Caſſianus venies de paleſtina in Egyptum ad quendam pa trem.et cum ei hoſpitalitatem impendiſ/

ſet interrogauit eum quare tempore ſuſce/
ptionis fratrū regulā ieiunij nō cuſtodiret
quia forte cuꝫ hoſpitibus comedebat. Re/
ſpondit ille. ieiuniū mecuꝫ ſemper eſt. vos
autē ſemper mecū tenere non poſſum. Et
ieiuniū quāuis vtile eſt et res neceſſaria.
in noſtra tamen voluntate eſt. Charitas
autem plenitudinem legis exigit a nobis.
vnde ſuſcipiens in vobis chriſtum. debeo
exhibere que charitatis ſunt. cum autē di
miſero vos regulā ieiunij potero obſerua
re. Hec ille. Quarto dꝫ hoſpitalitas habe
re pietatem ſine negatione. vt pro diuino
amore non pro nummo vel lucro fiat. Ad
Hebreos. xiij. Charitas fraternitatis ma
neat in vobis. et hoſpitalitatē nolite obli/
uiſci. ¶ B ¶ Econtrario vero qui reci/
pitur in hoſpitiū quatuor in ſe debet habe
re. Primo ſit contentus per acceptationeꝫ
vtſcilicet acceptando que apponunt̄ ſit cō/
tentus. Luce decimo. Edentes et biben/
tes que apud illos ſunt. Et in hoc apparet
bonitas peregrini. Nam ſicut dicit So/
crates. Cum hoſpites ſuos ſatis tenui ce
ne ſuſcipere pararet et amicus eius hoc vi
tuperaret. Reſpondit. Si boni ſunt. equa
nimiter ferent. ſi mali curabūtur. Hoc eſt
contra noſtros viſitatores. qui exquiſita
fercula et pabula equorum faciunt parare
vltra vires illorū ad quos deſcendūt. Cō
tra quos eſt Canon. x. q. iij. Illud te. Ubi
Pelagius hoc prohibet. Ubi dicit gloſa.
ꝙ nō debet fieri vltra vires. ne breuis ho/
ra victum longi temporis conſumat. Co/
medat ergo lardum ⁊ carnes vaccinas nō
ferinas cum aceto. nec bibat vltra terciaꝫ
vicem. xliij. diſtinct. Quando preſbyteri.
Uerum licet ita ſit de iure ſtricto. conſue/
tudo tamē contrariū habet. cui ſtatur ſm
Archidiac. Secundo ſit hoſpiti ſuo gra/
tus. ſicut narrat Dares phrigius de bel/
lo Troyano ꝙ Thelephus impediuit ſo/
cium Achillem ne regem temere occideret
memor ꝙ cū patre ſuo Hercule apud euꝫ
olim fuiſſet hoſpitatus. Et Seneca libro
q̄rto de beneficijs dicit. Miles ingrat⁹
hoſpiti ſtigmatibus inſignitur. Et ibi nar
rat de quodam milite naufrago qui litto/
ri appulſus per quendaꝫ fuit hoſpitio per
duos dies ſuſceptus et refocillatus. Qui
tandem adiens imperatorem Philippum
regem macedonū predia illius benefacto/
ris impetrauit. Quo facto ille acceſſit ad
imperatorem et cauſam ingratitudinis il/
lius militis expoſuit. Tandē imꝑator iuſ/
ſit vt ingratiſſimo militi ſtigmata inflige/
rentur que eius ingratitudinē ꝑpetuo te/
ſtarētur. et hoſpiti iuſſit oīa reddi. Hec
Seneca. Tertio caueat hoſpes nimiā do
minationē in domo vel familia ſui hoſpit̄
q̇nimo domino domus obtēperare ſtude
at diligēter. Eſt eīm reꝑhenſibile ſi ordina
tam domū hoſpes preſumpſerit ordinare
vel etiaꝫ reprobare q̇ tenet̄ in omnibꝫ mo/
deſtiā obſeruare Iuxta illud metriſte. Cū
facis ingreſſum ſtudeas ſic eſſe modeſtus
Ut poſt egreſſum de te ſit rumor honeſt⁹.
Quarto caueat nimiā frequentatōeꝫ. Iux
ta illud Prouerbiorum. xxv. Subtrahe pe/
dem de domo proximi tui. ne forte ſaciat⁹
oderit te. Et propter eandem cauſam ca/
ueat magnam moram. Iuxta illud. Poſt
tres ſepe dies vileſcit piſcis et hoſpes. Ni
ſale conditus vel ſit ſpecialis amicus.
¶ C ¶ Sunt autem quatuor emolimē/
ta. id eſt. vtilitates hoſpitalitatis. Nam di
ſponit ad dei cognitiōꝫ. vt dicit̄ Luce xlti/
mo. Cognouerūt dominū in fractiōe pa/
nis. Sic eīm ſm Robertū holgoth ſuper
xix. cap. li. Sap. Nūq̄ꝫ diuina cognitio ali
cui infundit̄ occaſione viri in hoſpitio ſu/
ſcepti. Sicut patet cū viri litterati vel con
templatiui hoſpitantur. a quibꝫ in collatio
ne multa bona reuelant̄. Secūdo cōfert
temporaliū multiplicationē. ſicut patet de
vidua. iij. Regum. xvij. que Helyam in ho
ſpitio ſuo ſuſcepit. nec tamē defecit farina
nec oleum. Patet hiſtoria de duobus fra
tribus in quodā monaſterio. ſcꝫ date ⁊ da
bitur vobis. Eſt tamen de talibus ſicut ꝺ
quodam lapide. qui dicitur Eneidros. de
quo dicit Marbod⁹ in libro de lapidibus
cap. xlvij. ꝙ ſemꝑ emittit aquā in abundā/
tia. ⁊ tamen nunq̄ꝫ liqueſcit nec vnq̄ꝫ minui
tur. Sic tales ſemꝑ abundanter dant. ita
ꝙ nūq̄ꝫ plures mirant̄ qūo ſufficiāt Iuxta
illud Prouer. xi. Alij diuidūt ꝓpria ⁊ ditio
res fiūt. Alij rapiūt non ſua ⁊ ſemꝑ in ege
ſtate ſunt. Tertio excludit diuinā vltionē.
Sicut patet ꝺ Raab que ſaluata eſt a vin
dicta dei. eo ꝙ exploratores ſuſcepiſſꝫ ho/
ſpitio Ioſue ſexto. Quarto meretur dei et
angelorum ſuſceptiōem Matthei. x. Qui
vos recipit me recipit. Et Hebreorum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

xiij. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per
hanc em̄ quidā placuerunt angelis hoſpi
cio receptis. Sicut Abraham Geñ. xviij.
Et Loth. xix. Refert Robertus holgoth
ſup lib. Sap. c. xix. ꝙ quidā ſenator ſibi ca/
ſtrū ↄſtruxit pulcerrimū. ſup cuꝰ ianuā ſic
metrice inſcpſerat. Decretū detur ne dor/
miat aut epuletur. Hic gens villana ſed
Achilles Plato Dyana. Intēdens ꝑ hoc
ordinare ꝙ nullus ad caſtrū ad hoſpiciuꝫ
ad prandium reciperet̄ niſi eſſet miles vel
phus vel domina. Cui chriſtus apparuit ī
ſomnis ⁊ ait. Me et meos a tuo caſtro co/
naris excludere. ꝓpter quod te caſtro meo
quod eſt celum debeo nō iniuſte priuare.
Quo facto cū miles debuit excipere ſentē
tiam. mater dei ſe oppoſuit. et obtinuit vt
contraria metra ſcriberent̄ ſub hac forma
Muta decretum ſanctoꝝ ſuſcipe cetum.
Nudum Martinum Lazarum Jacobū
peregrinum.

¶ Dixi ſecundo ¶ B ¶ C
ꝙ in verbis
ꝑmiſſis oſtenditur magna dei dignatio in
hoc ꝙ ſe prēm noſtrum appellat. cum dicit̄
Sicut pater veſter. Uere magna digna/
tio dei erga homines ꝙ ſe prēm fecit. Ps.
Ego ero ei in prēm et ipe erit mihi in filiū.
Deutro xxxij. Nunquid non ipe eſt pater
tuus qui poſſedit te. fecit te. et creauit te.
Creauit quo ad animā que eſt ex nichilo.
fecit quantum ad corpus. quod eſt ex ali/
quo ſimili. poſſedit te quantū ad vtrunqꝫ.
Unde ſaluator Matth. xxiij. Patrem no/
lite vocare ſuper terrā. Unus eſt enim pa
ter veſter qui eſt in celis. Iſte pater eſt pa/
ter ſanctitatis Johannis. xvij. Pater ſan/
cte ſanctifica eos in veritate. Secūdo eſt
pater maxime pietatis. quia omnia poteſt.
Marci. xiiij. Oīa poſſibbiīa tibi ſunt. Ter
tio ē pater miſericordiaꝝ. ij. Cor. j. Pater
miſericordiaꝝ et deus totius conſolatōis
que oīa ſunt magne dignationis et cle/
mentie reſpectu hominis. Quia igitur eſt
pater ſanctitatis. debemus eū deprecari ꝑ
deuotionē. Quia pater poteſtatis. debemꝰ
eū venerari per ſubiectioneꝫ. Quia pater
miſericordie et pietatis. debemus eū imi/
tari ꝑ miſericordie aſſimilationeꝫ. Primo
quia eſt pater ſanctitatis. debemꝰ eū depre
cari ꝑ deuotionē Matth. vj. Pater noſter
qui es ī celis ⁊c. In qua orōne nob neceſſa
ria pauciſſimis petitionibꝫ includūt̄. quē
oīs orōnes alias antecedit vtilitate ⁊ cō
pendioſitate. Uñ ſi eā fideliter dixerimus
impetrabimꝰ quicqd eſt neceſſariū ad ſalu
tem. Joh. xvj. Si quid petieritis prēm in
noīe meo dabit vobis. Secūdo quia pa/
ter eſt poteſtatis. debemꝰ eū venerari ꝑ ſub
iectionē Malach. j. Filius honorat prēm
et ſeruus dn̄m ſuum Si ergo ego ſum pa
ter. vbi eſt honor meus. Si dominus. vbi
eſt timor meus Eccl. iij. dr. Magna eſt po
tentia dei ſolius et ab humilibus honora
tur. Tertio quia eſt pater pietatis. debemꝰ
eum imitari per aſſimilationē. vt h. Eſtote
miſericordes ſicut et pater veſter miſeri/
cors eſt. Sicut em̄ dicit Robertꝰ holgoth
ſuper librū Sapientie. cap. xj. Laudabile
eſt et honorabile in filio bonam proprieta
tem patris effigiare. Proprietas dei ē mi/
ſereri. Et ideo Beati miſericordes Mat
thei. v. Ex quo igitur tam excellentiſſimuꝫ
in ſanctitate. tam vigoroſum in poteſtate.
tam clementiſſimum in pietate habemus
patrem. reuera nobiliſſimū genus ſumus
Unde apoſtolus Actuum. xvij. Ipſius
enim genus ſumus. Circa quod ſciendū
ꝙ genus humanum habet patrem nobi/
liſſimum. matreꝫ humilimam. germanos
ſeu fratres ſtabiles. Et ideo filios debet
habere vtiles. Pater nobilis eſt deus.
quem nos ſequi debemus in nobilitate
morum. Unde omnis virtuoſus eſt nobi
lis et generoſus. Et omnis vicioſus eſt
degener et ignobilis. Unde parum pro/
deſt nobilitas generis ſcōm carnem. ſi nō
fuerit nobilitas morum ſcōum virtutem.
Nam nobilitas generis ſcōm carnem in
hoc eſt defectuoſa. quia eſt ſimilis in ori/
gine cum ignobiliſſimo genere. Sicut di/
cit Boecius ſecūdo de conſolatione. me/
tro quinto. Omne genus hominuꝫ in ter
ris ſimili ſurgit ab ortu. Et ſequit̄. Unus
enim eſt pater. vnus qui cuncta miniſtrat
Et infra. Mortales ergo cūctos edit no
bile germen. Quaſi di. Omni nature ſimi
les ſumus. ſed nobiles facit inter nos qđ/
dam germen nobile morum et virtutum.
Unde Job tricesimo primo. Nunquid
non in vtero fecit me qui et illum. Et ideo
Apuleius de deo ſocratis dicit. In omni
bus conſiderandis noli illa eſtimare alie
na que parētes pepererūt. Et Hieronymꝰ

Apl'a.cxxvj.dicit. Q nobilitas nõ ē impo
nẽda filijs niſi ſint imitatores parẽtū. Cui
ↄcordat Cryſ.oml'.x.dicẽs. Nobilitas co
gnatoꝝ non valet niſi fuerim⁹ ipſi boni. Et
idẽ oml'.lxxxix.ſup Joh.dicit. Q nõ ꝓdeſt
hīc p̄rēm Jacob aut Abrahã ſine opibus
Et idẽ ſup Math.oml'.ix. Non ꝓdeſt ma/
lis bonitas parentū. Vñ infert oml'.xxxiij
ſup Joh.ↄcludẽdo ꝙ nobilitas carnal' nõ
valet ſine nobilitate ſpũali. Ex q̄bꝫ patꝫ ꝙ
fruſtra ſibi quidã blandiunť de nobilitate
generis nõ habẽtes nobilitatẽ moꝝ q̄ po/
tius ſunt monſtra nobiliū q̄ꝫ filij. Sic pro
bat de quibuſdã Valeri⁹ li.iij.c.xxj. Vana
eſt ꝗ talis nobilitas atqꜫ infructuoſa ⁊ pu/
doroſa. put ait Juuenalis. Si autẽ quc/
rat quis.q̃uo acquirit̃ iſta vera nobilitas.
Rñdet Cryſ.ſup Math oml'.xiiij. Q ꝟa
nobilitas eſt dei volũtatem facere. Vnde
Hieronim⁹ in li.de ↄiugio. Sola libertaſ
eſt nõ ſeruire pctõ. Sũma ãt apud deum
nobilitas clarere ꝟtutibꝫ. Et Bern̄.in li.de
ↄſideratõe ad Eugeniū. Genus apl'oꝝ nõ
aliūde nobile eſt q̄ꝫ moꝝ ingenuitate et fi/
dei fortitudine. Hec ille. Ex h̄ ↄcludit He
ricus de vrmaria in tractatu de orõe dñi/
ca. Q de⁹ ſolū illoꝝ eſt ꝟe pater ꝑ caritatꝫ
⁊ gr̃e adoptõeꝫ q̄ ſecū cõmunicat̃ i eſſe gr̃e
q̄d eſt eſſe virtuoſum ⁊ nobile ſm animaꝫ.
Scđo hēm⁹ matrẽ humilimã. vñ dēm⁹ ex
ẽcipſius ſeruare hũilitatẽ. Terra eñ ſm
Pliniū eſt infimū ⁊ humilimū elementū.
Refert Valeri⁹ li.vj.ca.iij. ꝙ duo iuuenes
Appollinem ydolū ↄſuluerunt quodã tp̃e.
quis ex ipſis Rome regnaturus eſſet. aut
quis deberet imperare. Et reſpondit.ꝙ il
le eſſet regnaturus qui ante eius oculos
oſculuꝫ matri dediſſet. Tunc vnus ex eis
qui dicebatur Bruthus ſe ſtatim ad terrã
proiecit.terrãqꜫ matrẽ omniuꝫ exiſtimans
oſculatus eſt.et fact⁹ fuit rex Romanoruꝫ
Iſto mõ q̄cũqꜫ ↄſequi regnū patris cele/
ſtis vult.neceſſe debet humiliari et terram
ſe eſtimare Ecci.x. Quid ſupbis terra ⁊ ci/
nis. Tertio hēm⁹ frẽs ſtabiles.vnde debe
mus ſeruare ſtabilitatẽ in bono. Iſti frẽs
ſunt angeli in bono cõfirmati et nobis in
adiutoriū dati. Vnde Raphael querenti
Thobie legitur dixiſſe. Ego ſum azarias
Ananie magni filius. Thobie.v. Verum
dixit angelus ſm interpretationem. quia
Ananias interpretatur adiutor. Ipſi eñ
ſunt adminiſtratorij ſpũs. vt dicitur He/
breoꝝ.j. Et ob hoc ſi ad p̄rēm celeſtẽ per/
uenire volumus ipſoꝝ auxilia requiram⁹.
Quarto habemus filios vtiles. filij noſtri
opera noſtra Ecci.xj. In filijs ſuis cogno
ſcitur vir.id eſt.in operibꝫ perfectis. ſcđm
glo. Apocalip.xx. Judicatum eſt de ſingu
lis ſm opera eoꝝ. Opera enim illorum ſe
quuntur illos. Apocal'.xiiij. In iſtis ergo
filijs ſeruemus vtilitatẽ. vt proſint nobis
ad gloriam non ad penam. Et tantū de ſe
cundo.

Dixi tertio ꝙ in verbis p̄miſ/
ſis oſtenditur di/
uine pietatis multiplicatio. cum dicit̃. mi/
ſericors eſt. Circa quod ſciendū ꝙ licꝫ ſal/
uator tradat hic doctrinam exemplarẽ de
operibus miſericordie in patre vt ad ſimi
litudinẽ eius faciamus miſericordiã. Nõ
eſt tamen omĩmoda ſimilitudo inter nr̃aꝫ
miſericordiã et dei patris. quia ſcriptū eſt
Ecci. xviij. Miſericordia hominis eſt cir/
ca proximū. miſericordia autẽ domini eſt ſu
per omneꝫ carnẽ. Eſt tñ aliqua ſimilitudo
inter eos. ſcꝫ vt ſicut ille dona ſua largien/
do multiplicat. ſic ⁊ homo dona ſua debet
multiplicare proximis. Vnde notandū ꝙ
miſericordia dei eſt fortis intenſiue. exten/
ſiue. et duratiue. hominis vero debilis in
firma et breuis. Primo miſericordia dei
eſt fortis intenſiue. i. maxime eſt potentie
quantū ad fortitudinem et potentiam de/
ſtruendi humanã maliciã. Nam nõ eſt pec
catū aliquod ita magnū. ita turpe. ita ma/
licioſum. ita deforme q̄n miſericordia dei
ſit maior ad remittendum. et potentior ad
deſtruendū. Vnde Iſaie p̄mo. Si fuerit
peccata veſtra ſicut coccinū. quaſi nix deal
babunt̃. quod eſt opus maxime potentie.
In hoc etiã eius miſericordia apparet for/
tis potens ⁊ magna. quia q̄ntūcūqꜫ irat⁹
fuerit de⁹ ſemꝑ miſericordia vincit irã ei⁹.
quã totus mũdus vincere nõ poſſit. Iux/
ta illud p̄s. Abacuc.iij. Cū irat⁹ fuerꝫ mi/
ſericordie recordaberꝫ. Et iõ Jacobi.ij.dꝛ
ꝙ miſcđia ſuperaltat iudiciū. Secũdo mi
ſericordia dei eſt fortis extenſiue. eo ꝙ mi/
ſericordia domini extendit̃ ⁊ dilatat̃ ſuper
omnẽ carnẽ Ecci.xviij. Vñ in p̄s. Miſe/
ricordia domini plena eſt terra. Vnde ipe
eſt ſicut fons a quo ꝓcedunt riuuli miſera
tionum. Pſalmiſta. Et miſeratões ei⁹ ſuꝑ

om̄ia opa ei⁹. Tertio eſt fortꝫ duratiōe. q̄a
q̄ntūcū𝔮ꝫ q̄s excedit ꝯtra eum expectat vt
miſereat̄ ⁊ parcat. Per oppoſitū eſt de hūa
na miſc̄dia q̄ eſt debilis ⁊ modica intēſiue
id eſt. parue potētie. Silr̄ extenſiue q̄a ad
paucos extendit̄ ⁊ diffundit̄. et eſt breuis
duratiōe. Prio ē modica intēſiue. q̄z vix ali
q̄s mouet̄ p̄cib⁹ gemitib⁹ ⁊ lacrimis vt miſe
reat̄. Vñ h̄ꝫ ſe reſpectu diuine miſc̄die ſic̄
ſcintilla reſpectu magni carbonis. Scin/
tilla em̄ q̄z h̄ꝫ modicum de igne ideo ſi dꝫ
ex ea accendi candela oportet q̄ multū ſuf
flet̄ in eam. ſꝫ carbo magn⁹ ignit⁹ ſtatim ac
cendit. Sic eſt de homīe q̄ nō cito miſere
tur ſicut de⁹. Propter q̄d apoſtolus dixit
ij. Thimo. iij. Erūt hoīes ſeip̄os amātes.
nō dixit. alios. Extēſiue etiā miſc̄dia hoīs
eſt parua ⁊ debilis. q̄a naturaliter extendit̄
prius ad parentes ꝯſanguineos aut ami/
cos. raro aūt ad extraneos. ⁊ nū𝔮ꝫ ad ini/
micos. Et iō ſignanter dr̄ Eccī. xviij. Mi/
ſeratio hoīs circa p̄ximū ſuū. Eſt etiā bre
uis duratiōe. q̄a nō durat diuti⁹ 𝔮ꝫ hō cer/
nitur oculis. Sicut porcus cōpatit̄ ſocio
𝔮ꝫdiu audit eius clamorē Oſee. vj. Miſe
ricordia vr̄a quaſi nubes matutīa. ⁊ quaſi
ros mane ptrāſiens. Eſt igit̄ miſericordia
dn̄i magna maior ⁊ maxia. ⁊ p̄ ꝯſeq̄ns mul
tiplex. Magna in ꝯferendo t̄palia. q̄a dat
eſcam omni carni. etiā pullis coruoꝝ. Et
Math. v. Facit ſolē ſuū oriri ſup̄ iuſtos ⁊
iniuſtos. Et in h̄ inſtruit nos vt ſilr̄ ſimus
miſericordes inimicꝭ nr̄is eis bn̄ faciendo
p̄ eis orādo. ip̄os diligēdo. Scd̄o medio/
cris eſt miſc̄dia dei expectando ad pn̄iam.
Trenorū. iij. Miſericordie domini q̄ nō
ſum⁹ ꝯſumpti. vt dicit Augu⁹. Si miſeri/
cors nō eſſet de⁹ nō haberem⁹ de peccatori
bus iuſtos. Propter q̄d ap̄l'us rep̄hendit
Romanos dicens. An diuitias bonitatis
et pacientie et longanimitatis eius ꝯtem/
nitis. Romanoꝝ. ij. Nec ſolum expectat ſꝫ
ſolus reuocat ad penitentiam Iſaie. xxx.
Aures tue audient verba poſt tergū mo/
nentis. Unde Gregorius. Debemus pie/
tatem erubeſcere monētis ſi iuſticiaꝫ eius
nolumus formidare. Sic nos debemus
eſſe miſericordes nō ſtatim vlciſcendo in/
iurias noſtras. Sed aut indulgendo aut
expectando et pacientiā habendo. quouſ/
𝔮ꝫ nobis proximi reconcilientur Math.
xviij. Nonne et te oportuit miſereri cōſer/
ui tui. Et etiam aliquādo reuocare ab er/
rore. vel iam commiſſo. quod pertinet ad
vnum. vel committendo quod pertinet ad
omnes Eccī. xviij. Unicuiq𝔮ꝫ deus māda/
uit de proximo ſuo vt eripiat eū. Medio/
cris etiam gratia dei apparet in conferen/
do gratiam gratis. ad Thitum. ij. Scd̄m
miſericordiā ſuaꝫ ſaluos nos fecit. Et Ro
manoꝝ. v. Cum adhuc inimici eſſem⁹ com
mendauit deus miſericordiā ſuam in no/
bis. Item protegendo iuſtificatos. Pſal/
miſta. Cuſtodi me domine vt pupillā ocu
li. Item bona coruꝫ multiplicando. Pſal/
miſta. Ibunt de virtute in virtutem. In
quo homo deberet etiā deum imitari gra
tiaꝫ ſcilicet beneficētie gratꝭ dando Mat
thei. x. Gratis accepiſtis gratis date. Con
trā vſurarios qui vnicam horam nolunt
gratis expectare. Deberet etiā homo pro/
tegere proximos Iuxta illud. Erue eos q̄
ducunt̄ ad mortem. Similiter bona eoꝝ
deberet multiplicare vbi poſſet tam fortu
ne 𝔮ꝫ gratie. Tertio maxima dei miſericor/
dia eſt in remunerando ſupra condignum
Romanoꝝ. viij. Non ſunt condigne paſſi/
ones huius tempis ad futurā gloriā que
reuelabitur in nobis. Et p̄pter hoc vocat̄
vita eterna donū. Unde Sap. iij. Donū
et pax eſt electis eius. Ubi dicit Holgoth
q̄ hoc pro tanto dicit Salomon quia poſ
ſet aliquis credere q̄ iſta remuneratio fiat
ſanctis p̄pter valorem ſuoruꝫ operū. quaſi
opera noſtra ex ſui cōditione forent cōdig
na tanta remuneratione. ideo dicit q̄ non.
ſed fiūt ex dei liberalitate ⁊ acceptione gr̄a
donū et pax eſt electis eius. Quaſi di. Pax
eterne beatitudīs. q̄ eſt futura elect̄ eſt do
nū dei liberaliter cōceſſum ⁊ ſup̄ ꝯdigna
tē paſſionū p̄ſentium p̄miantis. ¶F ¶

¶Circa q̄d breuiter quero. vtꝝ hō adiut⁹
gr̄a poſſit mereri vitā eternam ex ꝯdigno.
Videt̄ p̄mo q̄ nō. q̄z quicq̄d facim⁹ nos p̄
deo oīa tenemur facere ex debito etiam ſi
ampli⁹ facere poſſum⁹. Nā ſm̄ Ariſto. viij.
Ethicoꝝ. cap. ix. Diis nō p̄t reddi equalēs
Si ergo ex debito ergo nō meret̄. Unde
Luce. xvij. Cum om̄ia feceritis. dicite ſer
ui inutiles ſumus. fecim⁹ quod debuim⁹.
Item quiſq̄s meretur ab aliquo. cōſtituit
illū debitoreꝫ ſuū. Sed deus nulli eſt de/
bitor. ḡ nō poſſumus apō deū mereri. Ad
oppoſitū eſt illō Hiere. xxxij. Erit merces

operi tuo. Sed merces q̄ datur operi cor-
reſpõdet dignitati opis. Itē. j. Thimo. iiij.
De reliq̄ repoſita eſt mihi corona iuſticie.
Si ḡ iuſte ḡ ex ↄdigno. Ad q̄d rn̄deo ſm
Holgoth ſup. iiij. c. Sap. Q2 hoīez adiutū
gr̄a mereri ad vitā eternā de cõdigno põt
intelligi dupliciter. Uno mō q2 merita ho
minis tm̄ valeāt naturaliter. puta q2 tanta
ſit bonitas in natura z ſubſtãtia meriti q̄d
ei debeat̄ vita eterna. Alio mō q2 tm̄ vale-
at legaliter ex inſtitutōe legiſlatoris. Sic
parua pecunia cupri ex natura ſui ſine na-
turali valore nō valet tm̄. q̄ntū vn⁹ panis.
ſed ex inſtitutione p̄ncipis tm̄ valet. Iſto
mō opa nr̄a ex ſua naturali bonitate non
merent̄ vitā eternā ex cõdigno. ſʒ dē ↄgruo
tm̄. q2 congruuʒ eſt q2 homini facienti ſm
ſuā potentiā finitā detur premiū vite eter-
ne ex gr̄a nō ex ſubſtantia actus. Statuit
eñ de⁹ q2 bene operās in gr̄a habebit vitā
eternā. Et p legem et grām p̄ncipis noſtri
ih̄u meremur vitā eternā de cõdigno. Dñ
ergo dicit̄. Nō ſunt ↄdigne paſſiones. Ue-
rū eſt naturaliter ſed bñ legaliter vt dictū
eſt. Ad illud Luce. xvij. Fecim⁹ q̄d debui-
mus. deo xp̄o ſic ſtatuēte z ordināte. et nō
abſolute ex natura redemptōis. Ad ſcõm
q2 de⁹ cõſtituit̄ debitor ex natura ſui p̄miſſi
nō ex natura nr̄i cõmiſſi. Sicut dicit mgr̄
Sniaꝝ li. j. diſt. xvij. c. iiij.

Dñica q̄nta poſt trinitatiſ. I
Sermo. XCII

Sedens de naui-

cula docebat turbas Luc. q̄nto. Sicut dicit Aug⁹. in li. de v̄ra reli
gione. Tota vita xp̄i in terris p hoīeʒ quā
geſſit diſciplina moꝝ fuit. Oīa eñ bona
mūdi xp̄s ↄtēpſit q̄ ↄtēnenda docuit. z oīa
mala ſuſtinuit q̄ ſuſtinēda docuit. Uñ de
eo bñ dr̄ Actuū. j. Cepit ih̄s facere z doce-
re. Sicut igit̄ p alia ſua facta xp̄s exēpluʒ
nobis viuendi oſtendit. vt quēadmodum
ipſe fecit z nos faciam⁹ Joh. xiij. z ſi nō cor
poraliter tm̄ ſpūaliter. Ita etiā p h̄ q2 ſuper
mare nauigabat z de nauicl'a ſedens doce
bat turbas. vniuerſaliter totū mūdum in
ſtruebat vt p mare hui⁹ ſeculi in naui p̄nie
nauigem⁹. Ad h̄ eñ de nauicl'a ſedens do
cebat ſupra mare. vt doceret fugere inter
pericula h⁹ mūdi ad ſecuritatē p̄nie. q̄ ſm

Hieronimū Ep̄l'a. lxxxviij. eſt ſcd'a tabula
ſeu nauicula poſt naufragiū. Nam ſic bap
tiſm⁹ eſt prima nauicl'a poſt naufragiū ori
ginalis peccati. ita p̄nia eſt ſcd'a nauicl'a p⁹
naufragiū actualis culpe. Uñ ſi q̄s inno-
centiā i baptiſmo acq̄ſitā. peccatoꝝ actua-
liū inundatiōe fedauit. z dē illa naui cadēs
naufragiū paſſus eſt. recurrere neceſſe ha-
bet ad iſtā ſcdaʒ nauiculam p̄nie ſine qua
nō eſt ſalus. Juxta illud. Niſi penitentiaʒ
egeritis om̄es ſimul p̄ibitis. Q2 ſi xp̄s po-
tens ſiccis pedib⁹ mare ptranſire nō aliter
etiā q̄ p nauem voluit tranſfretare. Jux-
ta illud. Aſcendens in nauim z tranſfreta
uit et venit in ciuitatem ſuā Mathei. ix.
Quanto magis nos fragiles et debiles h̄
mare magnū et ſpacioſum pertranſire nō
licet ſine nauis auxilio. vt ad portum ve-
niamus. Et ſi ille non aliter q̄ʒ nauis be-
neficio venit in ciuitatem ſuaʒ. eo q2 opor-
tuit chriſtum pati. et ita intrare in gloriaʒ
ſuam. Luce vltimo. Quanto magis nos
peccatores qui culpis omnibus pleni ſu-
mus pati debemus vt in eius ciuitatē per
ueniamus. hoc eñ xp̄s ſiḡt in naui naui-
gans. hoc eſt verbo z exemplo ſuo ſedens
de nauicula docebat turbas. ſicut narrat
preſens euangelium. Cum turbe irrue-
rent ad hieſum vt audirent verbum. zc.
Circa que verba tria nobis ſunt ↄſideran-
da. Primo quid ſignificet mare in q̄ chri-
ſtus dicitur nauigaſſe. Secundo quid na
uicula. de qua dicit̄ ſedens docuiſſe. Ter-
tio que fuerit ſapientia et ſcientia quā tur
bis legitur predicaſſe.

A

Dixi primo q2 primo cõſide-
randū eſt q̄d ſig
nificet mare in quo chriſtus dicitur naui-
gaſſe. Dicit beatus Gregorius in omelia
quarta. Q2 mare ſignificat mundū qui tu-
multibus cauſarum quaſi quibuſdaʒ vn-
dis z fluctib⁹ cõcutitur. in quo ſunt pericu
la et reptilia. quorū nō eſt numerus. Bene
etiam ſm ipm. xvij. libro Moraliū. Mū-
dus mare dr̄. in q̄ corda hominuʒ terrena
querentiū diuerſis cogitationū fluctibus
intumeſcūt. p illō tm̄ mare neceſſe ē nos ire
ad terrā p̄miſſiōis et'ne. Dr̄ āt recte mare
mundus iſte ꝑpter tria. Primo propter in-
quietudinē tēpeſtatꝭ. Scd'o ꝑpter amaritu
dinē acerbitatis. Tertio ꝑp̄ invalitudinē

p̄nitentia dicit^r ſcd'a tabula
poſt naufragiū et baptiſmus
dicit^r prima tabula p^t naufragiū

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN